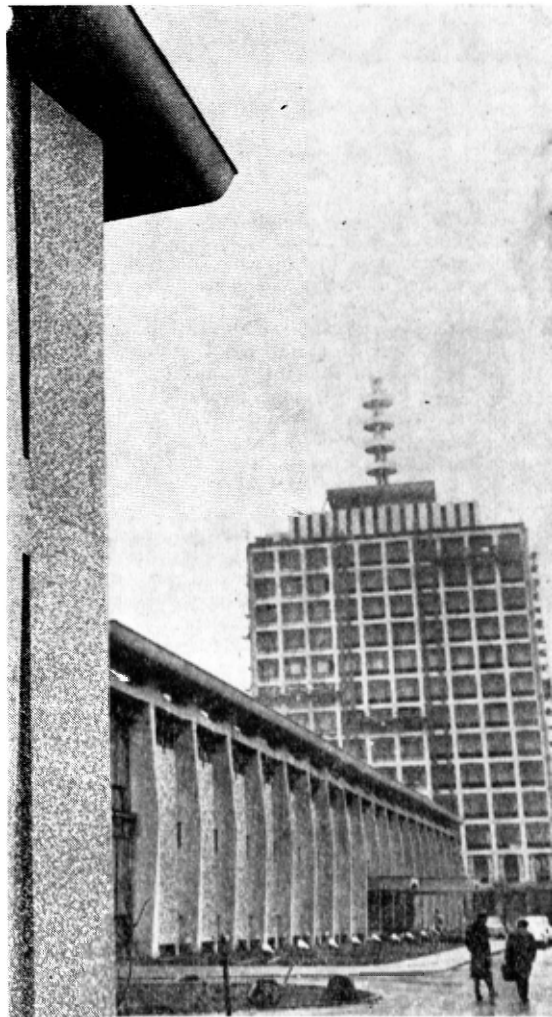

Prin perdeaua de lapoviță ansamblul de clădiri al televiziunii române e un șoc : culori văratice, forme singulare, decorație modernă, și acea senzație de artificial pe care o dă în arhitectura nouă funcționalitatea. Când te apropii, armonia distanței începe să se împartă neașteptat și repede, bați de seamă că lipsesc încă unele lucrări de finisare, că anumite elemente provizorii nu au fost înlocuite cu cele definitive. Pătrunzi într-o intrare de verde, alb și negru, înzestrată cu un corp vigilent de portari. Impresia totală a clădirii, e aceea a unui decor mare de tot dintr-un film de Antonioni.

TELEVIZIUNEA ÎN LUPTĂ CU TIMPUL

Înăuntru, răceala nouă a coridoarelor, a scârilor largi. Dintr-un salon mare înconjurat de ferestre de sticlă trecem în aventura lungă a unui culoar, pe care se pindesc față în față ușile diverselor redacții. Lemnul deschis al ușilor, tăcerea profundă a covoarelor, ecoul metalic, steril, al unei mașini de scris, un magnetofon care pătrunde ca un cuțit în ureche, numai o clipă, și butoanele îl taie uscat, lumina insidioasă a neonilor, totul vorbește despre o centrală științifică și

Ansamblul de clădiri T.U. : forme singulare, decorație modernă

Înăuntru: răceala nouă a coridoarelor

misterioasă, într-un timp incert de anticipație, în lumea ficțiunii moderne. Dar pe uși intră și ies oameni, bărbați și femei de toate vârstele, mulți tineri, îmbrăcați cu acel *laissez-aller*, cu acea neglijență sportivă pe care o practică în România oamenii artelor, cu dosare, benzi de magnetofon, filme, un fotograf cu o cameră ultimul cuvânt al tehnicii, sintem în domeniul tranzitiv și integrator al mediului de masă, al artei tehnice, al regiei de sunet, lumină, culoare, volum, sintem la televiziune.

Biroul lui Ioan Grigorescu, vicepreședintele televiziunii române, accentuează ideea unui decor de Antonioni. Cele mai noi invenții plastice par de altfel să „plutească în aer” peste tot locul, și întreaga clădire este, într-un sens, o sugestie de op-art. Ioan Grigorescu ne vorbește despre arta actoricească, și leagă ideea întreținerii ei de ideea televiziunii.

— După mine, deși actorul e unic și muritor, artei actoricești i se potrivește perfect termenul de „perenitate”. Dar e atât de înfrustător să te gîndești că dintre marii maeștri ai scenei românești puțini au lăsat în urma lor o școală solidă, sistematică, cei mai mulți pot fi regăsiți doar în amintiri nesigure, unele de cafenea, și în memorii care, oricît de interesante, nu pot fi un ghid pentru actorii noilor generații. Cinematograful, în perioadele sale de glorie, n-a reușit nici el să eternizeze marii interpreți: amănunte aparent neînsemnate, cum sînt hainele, coa-

fura, stilul, au prefăcut în vovedilă niște creații inițial serioase. Iată cum timpul se răzbună pe cei ce vor să-l depășească, uneori într-un mod surprinzător de meschin. Singura formă de înregistrare mai fidelă, depozitarea unor adevărate miracole interpretative, este „teatrul radiofonic”, tratat de toată lumea ca o cenușareasă a artelor dramatice: vocea, ritmul, intonația, timbrul, respirația nu se degradează niciodată.

— Dar televiziunea?

— Televiziunea, care e un drum între cinema și radio, poate, după mine, să devină și ea depozitarea artei actoricești. Ea este la fel de fidelă, tehnic vorbind, ca și radioul față de vocea actorului (teatrul, cum bine știm, e un fenomen audio-vizual, dar prefixul audio e mai important: din multe locuri ale sălii auzi mai bine decît vezi, iar în antichitate se vedeau doar niște măști, și acelea destul de indistinct, pentru că amfiteatrele erau mari; apoi, vocea, nu chipul, este purtătoarea textului). Pe de altă parte, servituile ei față de „realism”, față de detaliul concret al existenței, sînt mai mici, și un anume „atemporal” e mai ușor de realizat în televiziune decît în cinema. Însă, pentru atingerea unei asemenea performanțe, televiziunea trebuie să-și depășească „boala copilăriei”, să se găsească pe sine, să-și constituie un limbaj propriu, să nu mai fie o artă limitrofă.

Există

„omul de televiziune?”

— O țară cu tradiție teatrală ca a noastră are datoria să-și îngrijească mai mult această tradiție. Televiziunea, fără să fure teatrului spectatorii, poate face o operă de inițiere și propagare a teatrului, mai cu seamă în ariile în care teatrul apare doar sub forma turneului. Pe de altă parte, televiziunea poate să încerce un „experimentalism” pe care teatrul, condiționat foarte strict de rațiuni materiale, e uneori nevoit să-și refuze. Apoi, o anume educație teatrală, începînd de la lucrurile clasice, pentru ca fenomenul scenei să capete temelie în conștiință, poate fi realizat mult mai repede, mai comod, mai economic în televiziune.

Pentru că Ioan Grigorescu e scriitor și gazetar și se pricepe atât la teatru cît și la cinema, îl întrebăm dacă se consideră „om de televiziune”.

— Nu știu dacă putem vorbi de un „om de televiziune”, așa cum vorbim de omul de teatru sau de omul de știință. Personal, în-

cerc să fiu, ca „om de televiziune“, ceea ce aş încerca să fiu ca om de ori ce altceva: un animator, un mijlocitor între arte şi între artişti şi public. Încerc, de pildă, să cuprind la televiziune cît mai mult din actualul fenomen literar, cu luminile şi umbrele lui. În ce priveşte literatura, televiziunea e un mijloc de informare, chiar de publicitate, dacă vreţi, şi, în măsura în care poate exprima un punct de vedere critic, pe care actualmente caută să şi-l formeze, şi un mijloc de corectare.

O televiziune nouă —
pentru cîtă vreme?

— După opinia mea, cel puţin pentru cincizeci de ani. În acest domeniu, revoluţia tehnică (adică revoluţia electronică) e imprevizibilă.

— Dar dacă mine se realizează o desoperire care anulează televiziunea ca depăşită?

— Foarte posibil, teoretic. Dar asta nu trebuie să ne sperie. Cinematograful e de mult depăşit şi continuă să existe, chiar în formele lui cele mai tradiţionale. Peste cîţiva ani în Occident se vor vinde filmele la chioşoul de ziare, cu preţul a două bilete de cinema. Ei şi? Filmul va supravieţui: publicul îi e fidel, publicul are nevoie de spectacol şi nu va renunţa la el din amor pentru progresul ştiinţific, iar imensa industrie a filmului internaţional, de pe urma căruia se hrănesc atîţia oameni, are o raţiune

de materială de a exista pe care, deocamdată, nu o poate distruge nicio invenţie.

— Se spune că televiziunea face filmului o concurenţă neloială. Ca om de televiziune, cum vă simţiţi moralmente faţă de film?

— E o falsă problemă. Nu pot fi vinovat faţă de film, pentru că orice om de televiziune este implicat un om de film. Film în sală, film acasă — tot film înseamnă. După mine, cei ce răspîndesc această eroare sînt producătorii ale căror filme, dintr-un motiv sau din altul, nu au fost achiziţionate contra unor sume confortabile de către televiziune.

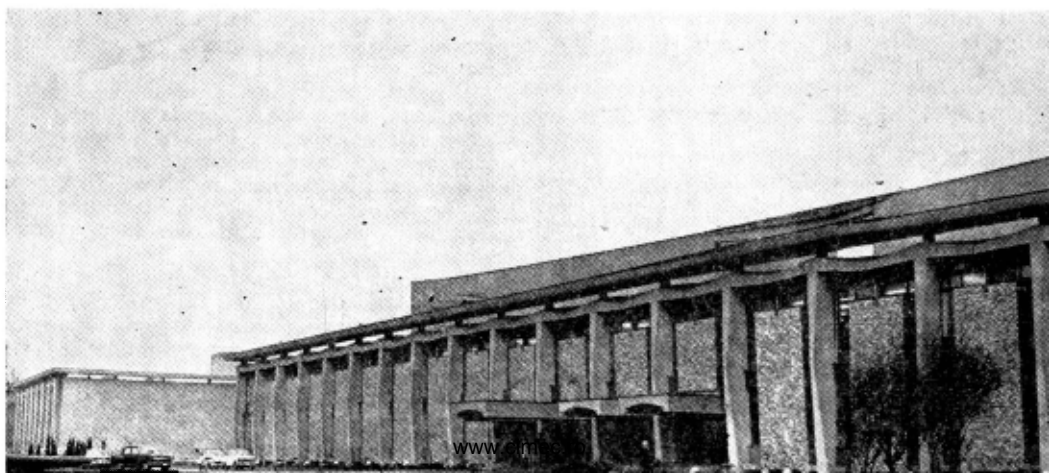
— A apărut în România specia actorului de televiziune?

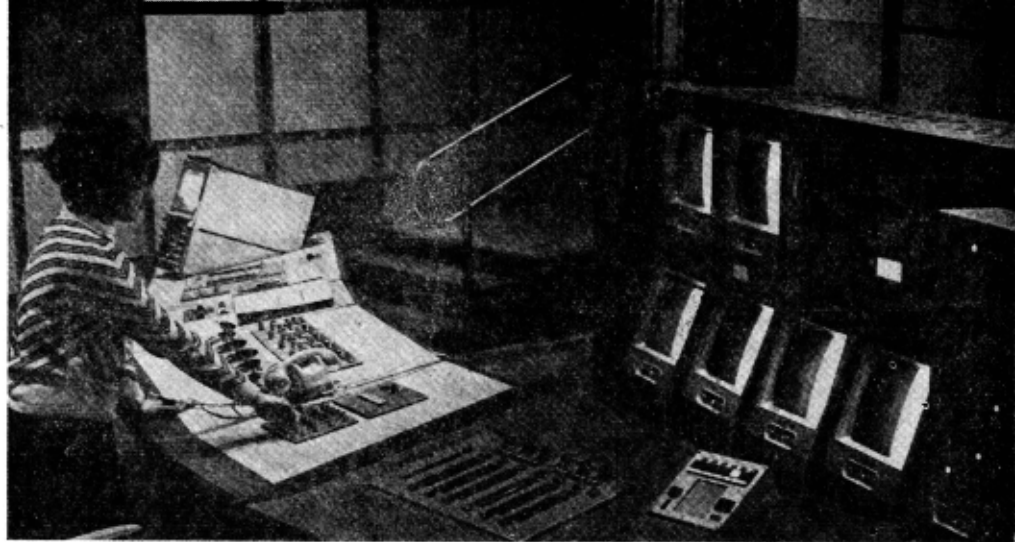
— Practic — da. Dar nu există actor de teatru, de film, de televiziune. Nu există decît interpret şi interpretare. Televiziunea însă, în anume cazuri, a facilitat „explozia“ cite unui actor, adică punerea lui în cea mai favorabilă lumină, difuzarea lui, specializarea lui către anumite roluri, împingerea lui către domeniul (film, teatru, comedie, dramă) pentru care e mai dotat.

Non multa,
sed multum

Radioteleviziunea română are 3000 de salariaţi. Televiziunea propriu-zisă foloseşte în jur de o mie (relativ puţini faţă de raportul om-oră de program existent în alte televiziuni). În fiecare zi, în clădirile noi pe care le străbatem în clipa de faţă păşesc 600 de oameni — salariaţi şi colaboratori.

Impresia totală a clădirii — un decor din Antonioni

La pupitrul de comandă

Față de alte televiziuni, mai vechi, cu tradiție mai prestigioasă, cu fonduri mai mari, corespunzând unor națiuni mai numeroase, televiziunea română poate fi socotită într-o fază de tranziție. Toată lumea, români și străini, e de acord să afirme că televiziunea română își depășește constant, în emisiune, baza materială. Începută acum 12 ani cu mijloace artisanale, televiziunea română a surprins chiar și atunci pe specialiștii străini cu programele și emisiunile ei. Azi, emisiunile de vîrf sînt urmărite, ipotetic, de 4—5 milioane de telespectatori.

Vîrsta medie a salariaților este de 33 de ani. Aproximativ 45% din salariați sînt femei. Televiziunea română colaborează cu o mulțime de instituții culturale din țară (Direcția difuzării filmelor, studiourile de la Buftea, studioul Alexandru Sahia, teatrele), cu instituții culturale străine, cu 70 de televiziuni străine (dintre care cu 26 are acorduri de colaborare stabile și bine detaliate). Rezultatele au început să se vadă. Televiziunea română, care desigur mai are mult de învățat, de muncit, și chiar de luptat, e o industrie cu certă popularitate, realizînd mult din puțin, și care recent și-a început cariera internațională (premiul de la Dublin de anul trecut pentru filmul *Ritmuri milenare* de Carmen Dobrescu ca și premiile obținute la Monte-Carlo, Tokio, Praga, Bratislava, etc. O distincție de onoare a primit în Japonia și un film consacrat profilului unui regizor (Liviu Ciulei) în regia lui Dan Necșulea, e o dovadă). Speranțele televiziunii române sînt puse în tineret. Sînt citate cu încredere nume de regizori proaspeți: Alexandru Bocăneț, Tudor Eliade, Anca Sandu, Dan Necșulea.

Îesînd din biroul vicepreședintelui (în care peste un sfert de oră se va semna festiv un acord de colaborare cu televiziunea bulgară),

prind cu ochiul un colț al încăperii: pe un suport, pașnic, modest, un aparat de televiziune „Dacia 2”.

Prin studio

„Regia”, pe care o auzim uneori invocată în anumite emisiuni care cer materiale mai multe și neobișnuite și o coordonare mai mare, înseamnă un delir de butoane, manete, cifre, ochi de lumină, pe niște pupitre diabolice. Senzația e de centrală atomică, pe care o sporește vibrația aspră a luminii, sunetul special al glaserilor închise în interioarele etanșe.

Deoparte și de alta a salonului la care ne-a dus scara mare de la intrare, sînt patru săli de repetiție, în care actorii repetă fără costume, între decoruri marcate, mișcările pe care le vor face pe platou. Deasupra, un tavan ca o tablă de șah. Patratele albe sînt niște luminatoare în care se uită cerul plaios.

Dincolo, prin ferestrele vaste, se vede „corpul redacțional”, de 12 etaje, legat de corpurile platourilor printr-o paserelă. Pe acest corp redacțional, încă neterminat, se va ridica antena care o va înlocui pe cea de la Casa Științei. Va fi una din cele mai înalte clădiri din Capitală. A costat o bună parte din cele 200 de milioane alocate întregului complex.

Întrăm într-un studio mic, „studioul de actualități” (teledifuzare, emisiuni de tineret, buletine sportive, convorbiri literare, cadran

În studiou, simți că ești „prins” din toate părțile

internațional). Dotarea tehnică e de ultimă oră, ca peste tot în aceste clădiri noi. De sus se uită la tine 45 de proiectoare (în încăpere sînt 70 de prize). În general, se lucrează cu un număr mic (pînă la zece). Unele au 1000 de wați. Cîtă lumină virtuală încapă într-o singură cameră! Și proiectoarele nu dau „lumină rece”. Dacă aprinzi multe, te simți ca într-o baie de aburi, în ciuda instalației de aer condiționat. Sub ele, sugrumați în cravate sau în costume de epocă, actorii joacă uneori perfectă glacialitate, răceala maximă, împietrirea sufletului și trupului.

Sînt trei studiouri mari (unul de 800 metri pătrați, două de șase sute metri pătrați), un studio mediu, două studiouri mici, un studio de înregistrări muzicale. Intrăm într-un studio mare. În studiourile mari, regiile (de sunet, tehnică și artistică) nu sînt la un loc. Un sistem de intercomunicație leagă regiile și platoul ca și cum toate s-ar găsi în aceeași ureche. Jos, pe platou, unul din tinerii a căror „explozie” a facilitat-o mult televiziunea, interpretează un cîntec. Se vede minuscul de sus, de pe paserela care înconjoară platoul — ca și cum ar fi o sală de mașini a unui vapor, ori și mai mult — amplasamentul unui reactor nuclear. Deasupra actorului, „orga de lumini”, adică o profuzie de reflectoare, ce pot fi manevrate în toate sensurile și la orice înălțime printr-un sistem bazat pe principiul aerului comprimat.

Ne întorcem în regie tocmai la timp ca să-l vedem mult mai distinct și mai mare și ca să-l auzim mult mai de aproape. Vocea umple sala, iar imaginea se vede pe mai multe ecrane deodată. Pe aceste ecrane poți vedea în orice clipă tot ce vrei în platou, și regizorul, omniprezent ca Dumnezeu, dirijează pînă la amănunt mișcarea din platou. Simți că ești prins din toate părțile, văzut și observat din toate părțile, între microfoane, difuzoare și ecrane. că nu poți scăpa nicăieri, că pînă și gîndurile se aud perfect și se transmit fidel pe ecranele violacee, pe benzile perfide.

Îeșim printr-un grup telecinema. Studioul rămîne, cu toată intricația lui științifică și omenească. Deasupra, în cerul devenit opac, antena care duce și aduce imagini și sunete. Iarna se așază pe ea.

Mergem cu mașina pe Calea Dorobanți. În taina caselor, cite-un strop de lumină albastră. Un televizor deschis. În jurul lui — căldura familiei.

P. Pantazi—Măgureanu

